

Демкович О. В.

аспірантка

Львівська державна фінансова академія

м. Львів, Україна

СУТЬ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА ПРОГРАМА» ТА ЇЇ ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ КЛАСИФІКАЦІЙ

Основними завданнями державної соціальної політики є гармонізація суспільних відносин, узгодження інтересів всього суспільства та окремих груп населення, забезпечення сталого людського розвитку, протидія бідності та соціальному відторгненню, забезпечення умов для гідної зайнятості та гідних умов життя, соціальної безпеки, розвиток галузей соціальної сфери: освіти, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, культури. Державна соціальна політика у своїй діяльності має певний план, що складається з послідовних кроків та дій, тобто програму.

Під «програмою» розуміють упорядковану послідовність дій, спрямовану на досягнення заздалегідь визначеної цілі. Якщо йдеться про «соціальну програму», то це – послідовність заходів, спрямованих на досягнення певної соціальної цілі. Поняття «соціальна програма» вирізняється за такими критеріями: спрямованість на вирішення певної соціальної проблеми; наявність певного контингенту охоплення; забезпеченість фінансовими та організаційними ресурсами [1, с. 19].

Програмний процес, тобто від його складання та до досягнення певної мети проходить кілька основних етапів. Кожний із етапів доповнюють один одного. Отже, основними етапами реалізації програми є:

1. постановка проблеми, визначення основних можливих способів її розв'язання;

2. складання структури соціальної програми та її прийняття;

3. виконання програми;

4. контроль за виконанням програми;

5. оцінка ефективності реалізованої програми;

6. прийняття рішення про доцільність продовження програми.

Програма складається з конкретних проектів, які в своїй сукупності досягають поставленої мети. Державні цільові програми є обов'язковими як для звичайних агентів ринку, так і для державних органів управління.

На сьогоднішній час існує велика кількість класифікацій соціальних програм за різними ознаками та критеріями.

Загалом соціальні програми поділяють на:

— національні;

— державні (довгострокові 10-15 років, середньострокові від 3 до 5 років та програми на наступний рік);

— галузеві;

— регіональні (програми розвитку територіальних громад);

— цільові комплексні та надзвичайні програми [2, с. 109].

Різновидами державних соціальних програм є цільова комплексна програма – директивний, адресний документ, в якому визначені ресурси, виконавці, терміни та методи виконання комплекс заходів [2, с. 110].

Також програми класифікують за охопленням галузі: багатоцільові комплексні програми та одно цільові комплексні програми.

За спрямованістю виділяють такі види соціальних програм:

1. спрямовані на соціальну підтримку уразливих груп населення або захисту від соціальних ризиків: програми соціального страхування, програми адресної допомоги, житлові субсидії, соціальної підтримки інвалідам;

2. спрямовані на підтримку зайнятості: створення робочих місць, працевлаштування, перенавчання тощо;

3. спрямовані на збереження здоров'я нації (просвітницькі програми щодо здорового способу життя; будівництво закладів охорони здоров'я);

4. спрямовані на розвиток (програми підтримки обдарованої молоді, підтримка наукових досліджень; культурні програми тощо) [1, с. 21].

Наприклад Державна цільова соціальна програма підтримки сім'ї до 2016 року, яка була прийнята 2013 року є: за спрямованістю – захист від бідності; за рівнем – національна; за терміном дії – середньострокова; за комплексністю – не комплексна.

На основі інтегральної програми розвитку громади розробляються соціальні програми, що спрямовані на поліпшення соціальних умов життя населення. У зміст соціальних програм можуть включатися різні засоби:

1) Вдосконалення чинного законодавства та розробка нових нормативно-правових актів з питань діяльності життя громадян.

2) Проведення наукових досліджень, які сприятимуть вирішенню соціальних питань сталого розвитку громади.

3) Створення інформаційних систем з використання наукових досліджень, передового досвіду щодо розвитку громади.

4) Засоби, що спрямовані на розвиток національних особливостей містобудування та архітектури; охорона та раціональне використання пам'яток культурної спадщини.

5) Вдосконалення соціальних стандартів щодо рівня та якості життя; забезпечення доступу до соціальних послуг усіх верств населення.

6) Розвиток мережі закладів та установ дошкільного виховання, освіти, охорони здоров'я, фізичної культури та відпочинку.

7) Відкриття та утримання державних установ і навчальних закладів для соціально незахищених верств населення [3, с. 18-19].

У складанні програм беруть участь не тільки органи місцевого самоврядування, але й неурядові організації, групи ініціативних громадян місцевої громади, а також запрошені експерти. Як правило, велика програма поділяється на більш дрібні, а ті у свою чергу на конкретні проекти.

Розмаїтість тлумачень поняття «проект» свідчить про неоднозначність цього поняття. Інститут управління проектами дає таке визначення поняттю «проект» - деяка задача з певними вихідними даними і бажаними результатами, які обумовлюють спосіб його вирішення. Проте найчастіше при плануванні соціальних цілей йде мова про соціальні програми в які входять різноманітні соціальні проекти. Згідно із «Керівництвом з управління інноваційними проектами та програмами підприємств» програма визначається як органічне об'єднання груп проектів, які спрямовані на досягнення цілей програми. Вважається, що проект відрізняється від програми більшою структурованістю, інноваційністю, точнішою визначеністю термінів та ресурсів [4, с. 83].

Отже, така різноманітність класифікацій та тлумачень поняття соціальних програм дає підстави вважати, що вони посідають важливе місце серед всіх інструментів здійснення державної соціальної політики.

Література

1. Соціальні результати державних програм: теоретико-методологічні та прикладні аспекти оцінювання : [монографія] / за ред. Е. М. Лібанової ; Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. – Умань : Видавець «Сочінський», 2012. – 312 с.

2. Пономаренко О. В. Механізми державного управління соціальними проектами та програмами: теорія і методологія: монографія. – Донецьк: Технопак, 2010. – 343 с.

3. Азарова Т. В., Абрамов Л. К. Технологія оцінки соціальних програм та проектів. Кіровоград, ІСКМ, 2007. - 100 с.

4. Керівництво з управління інноваційними проектами і програмами організацій: Монографія. // Переклад на українську мову під редакцією проф. Ярошенка Ф. О. - К.: Новий друк, 2010. –160 с.